

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Γ'.

Αἱ Καρυαί. — Ἐλλειψίς γυναικῶν καὶ παιδίων·

— Ἡ παράδοσις καὶ ἡ κολοκύνθη. — Οἱ κοινωνιολόγοι καὶ αἱ μοναί. — Τὰ κονάκια. — Ὁ σύνοικός μου ἱεροψάλτης.

— Οἱ ὑπηρεταὶ τῶν πανδοχείων. —

Ἐμπορίον καὶ καλογηρικὴ.

Αἱ Καρυαὶ εἶνε μικρὰ κόμη μὴ ἀριθμοῦσα πλείονας τῶν χιλίων κατοίκων καὶ ἐγειρομένη ἐπὶ τῆς τερπνοτέρας τοποθεσίας τοῦ Ἁθῶνος. Ὁ Nollac ἐπισκεφθεὶς πρὸ τινῶν ἐτῶν τὸ Ἅγιον Ὄρος γράφει περὶ τῶν Καρυῶν, ὅτι αἱ τοπογραφίαι τῆς εἶνε αἱ μαγευτικώτεραι ἐξ ὧν ποτὲ εἶδεν. «Αἱ ἄμπελοι μιγνύονται μετὰ τῶν δένδρων ὅπως εἰς τὴν ἄνω Ἰταλίαν, τὸ ὕδωρ ἀναθρῖει καὶ ῥέει πανταχοῦ, ὅπως ἐν Ἐλβετίᾳ, αἱ δὲ οἰκίαι διαθέονται ἐξωθεν δι' ἐξωστῶν σκιαζομένων ὅπως ἐν Τυρόλῳ». Ἡ ἀπεικόνισις εἶνε ἀκριβεστάτη. Αἱ οἰκίαι τῆς πράγματι εἶνε ἐπαυλεις χαρίεσσαι, μικραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ διόροφοι, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἀπαντῶνται καὶ μεγάλαι οἰκίαι μὲ εὐρεῖς κήπους, μὲ ἰδιαιτέρους νάσκους περιστερομένους διὰ κισσῶν καὶ κλημάτων. Ἐξ ἀρκετῆς δὲ ἀποστάσεως διακρίνεται ἡ θάλασσα μεγάλως συντελοῦσα εἰς τὴν γραφικότητα τῆς ἀπαραμίλλου ταύτης εἰκόνας καὶ ὑπὲρ τὴν κόμην ὑψοῦται ὁ ἐπιβλητικὸς κῶνος τοῦ Ἁθῶ.

Ἡ χάρις ὅμως τῆς ἄπυθεν θεομένης κομπούλεως χάνει οὐσιωδῶς, ὅταν κατερχόμενός τις πλησιάζῃ τὰς δύο ἢ τρεῖς κεντρικὰς τῆς ὁδοῦ. Ἐκεῖ ὁ ἐπισκέπτης ἴσχυται τὴν ἐντύπωσιν, ἣν καὶ ὁ πλησιάζων θεατρικὰς σκινογραφίας, ἃς ἐθαύμαζεν ἀπὸ θεωρείου. Ὅδοι στεναί, σκολιαὶ καὶ ὑπαρκαί, ἐστρωμέναι δι' ἐσφηνωμένων πετρῶν, διασχίζομεναι ὑπὸ μελανῶν ρυακίων καὶ κοσμοῦμεναι ὑπὸ ῥυπαρῶν ἐργαστηρίων, ἔνθα παχύσαρκοι μὲ πλατεῖας ἀναξυρίδας παντοπωλῆαι, καθήμενοι ὀκλαδῶν καὶ κοκτοῦντες εἰς τὸ στόμα μακρὸν τσιμποῦκι, ἀναμένουσι τοὺς ἀγοραστάς.

Ὀλίγον ἀπωτέρω τῶν παντοπωλείων ἀποσκελετωμένοι μοναχοὶ ἔχουσι στήσει πρᾶξιον πρατήριον ἀγροίκως ἐπεξεργασμένων σταυρῶν, ξυλίνων κοχλιαρίων καὶ περονῶν, ἐνῶ παρέκει ἄλλοι μοναχοί, ἀτάραχοι καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ ἔργον τῶν, ζωγραφοῦσι παραδόξους μορφὰς ἁγίων. Καὶ ὅλα ταῦτα δὲν ἔχουσι τὴν χαρακτηριστικὴν ἐκείνην παικίλιαν ὁδῶν τινῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε τὴν ἀγροτικὴν ἀφέλειαν τῶν ἐλληνικῶν χωρίων, ἐξαιρέτουσι δὲ βαθμηδὸν τὴν γλυκυτάτην ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποιεῖ ἄπυθεν θεωμένη ἡ κόμη αὕτη. Ἄλλ' ἡ δυσμενὴς ἐντύπωσις ἐξαλείφεται ὅταν ἀπομακρυνθῇ τις τῶν κεντρικῶν τούτων ὁδῶν καὶ ἐπανεύρῃ τὴν τυ-

ρολικὴν του εἰκόνα, ὅταν ἀναρριχηθῇ εἰς τὰς ἄλλας συνοικίας, ἔνθα εἰς ἀκανονίστους ὁδοὺς ρυακία κυλίουσι διαυγέστατα ὕδατα, κρῆναι ὑπὸ πλατάνους μορμυρίζουσι καὶ δένδρα θροοῦσι χαρμωσύνως.

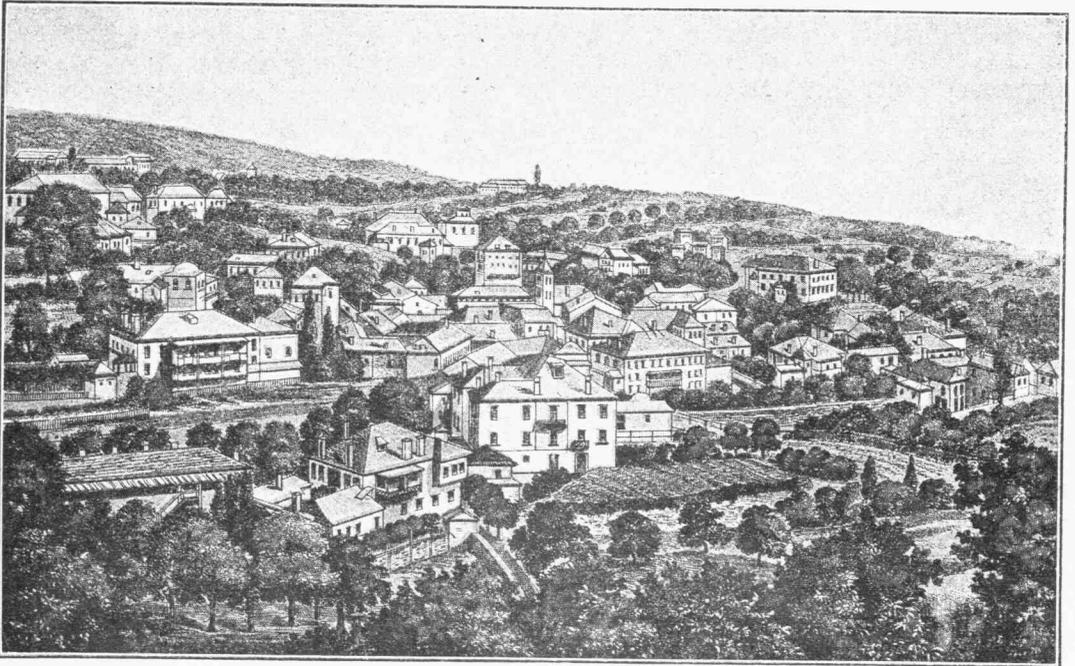
Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τὴν φαιδρότητα τῆς φύσεως, ἡ κόμη εἶνε λίαν μελαγχολικὴ. Ἐχει τὴν ἀσκητικὴν ἐκείνην μελαγχολίαν, τὴν ὁποίαν ἐπιτείνει ἡ νοχέλια τῶν κατοίκων, αἱ πλαδαραὶ σάκαες τῶν παντοπωλῶν, οἱ γυμνοὶ πόδες πειναλέων προσκυνητῶν, οἱ καλογηρικοὶ σκουφοὶ, τὰ καλυμμαύχια, αἱ μακρὰ γενειάδες, τὰ κατηρῆ πρόσωπα, τὰ σιγηλὰ στόματα, οἱ νυσταλέοι ὀφθαλμοί. Ὅλα ταῦτα πᾶν ἄλλο ἢ φαιδρότητα δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσιν. Ἄλλ' ἐκεῖνο ὅπερ καθιστᾷ μελαγχολικὴν τὴν θελκτικὴν ἐκείνην κόμην, εἶνε ἡ ἔλλειψις τῶν παιδίων καὶ τῶν γυναικῶν, κίτινες δίδουσι ἀλλαχοῦ τὴν ζῶην καὶ φαιδρότητα. Οὐδαμοῦ φαίνονται παιδία εἰς τὰς ὁδοὺς, οὐδαμοῦ προκύπτουσι γυναικεῖαι κεφαλαὶ ἀπὸ τῶν τυρολικῶν ἐξωστῶν. Εἰς τὸ Τυρόλον συναντᾷ τις ἀνά πᾶν βῆμα τὸν ψιθάινον πέτασον κυανοφθάλμου τυρολίδος καὶ ἀκούει ἀπὸ παντὸς θάμνου τὸν αὐλὸν τοῦ ποιμενόπουδος. Ἐν Καρυαίς ἀπὸ δεκάδος αἰῶνων δὲν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος γυνή.

Παράδοσις ἀπομεμακρυσμένη διασώζει ὅτι οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν αὐτοκράτειραν Πλακιδίαν, θυγατέρα τοῦ Θεοδοσίου, ἐπετράπη ἡ εἴσοδος εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, ἣν φιλοδόμησεν ὁ ἀδελφός τῆς Ἀρκადίος, ἑτέρα δὲ παράδοσις βεβαιοῖ ὅτι ἄθλια γυναῖκες Βλάχαι ἐπάτησαν ποτε τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀλλ' ἐξώσθησαν ὑπὸ τῆς σιδηρᾶς ἐκείνης ῥάβδου τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, δι' ἧς ἐξεδίωκε καὶ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ στόμαχος τῶν μοναχῶν. Ἐκτοτε ὁ τόπος ἔμεινεν ἱερὸς προωρισμένος εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐγκράτειαν καὶ τὴν παντελῆ ἀταραξίαν καὶ γαλήνην τῆς σαρκὸς καὶ τῆς ψυχῆς, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ παράσχῃ ἡ ἀνάμιξις γυναικῶν μετ' ἀνδρῶν. Ἄλλὰ καὶ ἀγενεῖων παιδίων δὲν ἐπετράπη ἡ εἴσοδος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἐναντίον μάλιστα τούτων εἶχε κηρύξει ἀμείλικτον πόλεμον ὁ κτήτωρ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου βασιλοπάις Παῦλος Ῥαγκαβῆς, βιασθεὶς νὰ ζητήσῃ ἐν τῷ μοναστικῷ βίῳ τὴν κατάπιξιν πάσης φιλοδόξου ἐπιθυμίας Ὅπως δὲ φανῆ συνεπῆς εἰς τὰς ἀρχὰς του, διέταξεν ἵνα μὴδὲ αὐτὸν ἀξιόσωσι ταφῆς ἐν τῷ συνήθει νεκροταφείῳ τῶν μοναχῶν ὡς ἀγένειον, ἀλλὰ νὰ τὸν ἐνταφιάσωσιν ἐξῶ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐνῶ δὲ παραλαβόντες τὸ πτώμα οἱ μοναχοὶ ἀνεχώρουν διὰ πλοίου πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν τελευταίων θελήσεων τοῦ ἡγεμονόπουδος, θεῖα βουλήσει ἐσβέθησαν αἶφνης ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τοῦ πλοίου τῶν καί, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις, οὐδ' ἡ κολοκύνθη, ἣν εἶχαν αἱ μο-

ναχοὶ μαγειρεύσει, δὲν ἐπρόφθασε νὰ κρούσῃ κατὰ τὸν πλοῦν, οὕτω δὲ ὁ μονάσχος βασιλόπαις ἐτάφη εἰς τὰς μαγικὰς τοῦ Βοσπόρου ἀκτὰς, ὁπόθεν παιδίον τὸν εἶχεν ἢ βία ἀποσπάσει.

Οὐ μόνον δὲ τὰς γυναῖκας ἐξωστράκισαν ἀπὸ τοῦ Ὁρους, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο θῆλυ. Δίποδα, τετράποδα καὶ πτηνὰ δέρονται ἐν καταναγκαστικῇ ἀσκηταίᾳ. Πᾶς δεχθεὶς τὴν κουρὰν ἀναγκαστικῶς ἀποστερεῖται τὰς ἀπλάσεις τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὡς μόνη ἡδονὴ τοῦ βίου του ἀπομένει ἡ προσευχὴ, ὁλόκληρος δὲ ἡ ζωὴ του περικλείεται ἐντὸς τοῦ μελανοῦ τοῦ ῥάσου. Τὸν βίον τοῦτον μεγάλοι κοινωνιολόγοι θεωροῦσιν ὡς

τάσῳ κοινωνιολογικῶς ἂν τοῦτο εἶνε ὠφέλιμον ἢ οὐ, ἀποφεύγων μάλιστα νὰ ἐκφέρῃ ὡς ἀνήμποτος ἰδίαν κρίσιν, ἀφίνω νὰ λαλήσῃ εἰς περιφανῆς μισέλλην, ὁ Φαλμεράιερ: «Εἰς ἐμὲ, λέγει, ἀρκεῖ τοῦτο, ὅτι ὑπάρχει ἐντεῦθεν τοῦ Ἑλλησπόντου τόπος, ἔνθα δύναται τις νὰ ἀντιστῇ ἐν ταύτῳ καὶ εἰς τὴν τυραννίαν τῆς ἀπολαύσεως καὶ εἰς τὰ τεχνάσματα τῆς ἐξουσίας καὶ εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τῶν αὐλικῶν σοφιστῶν. Ἄνθρωποι τολμῶντες τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ὕλης δὲν εἶνε βεβαίως ἡλίθιοι. Ἐλευθέρος εἶνε ὁ δυνάμενος νὰ στερεῖται. Ἐν τῷ Ἄδῃ δὲ μόνον οὐδεμία ἐγένετο μετὰ τοῦ κόσμου καὶ τῆς πολυτελείας συνθήκη».

ΑΙ ΚΑΡΥΑΙ

λέπραν κατατρώγουσαν τὰ κοινωνικὰ σώματα μέχρι τῶν ὀστέων, διὰ τοῦτο ἐν τῇ Δύσει ἡ πρόοδος καὶ ἡ βία ἢ ἀνεμόρφωσε τὰ μοναστήρια ἢ κατέστρεψε τὸ μοναστικὸν σύστημα.

Τοῦτο ὅμως λεγόμενον διὰ τὰ μοναστήρια τῶν Δυτικῶν, δὲν δύναται νὰ λεχθῇ ἐπίσης καὶ διὰ τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐν τῇ Δύσει αἱ θρησκευτικαὶ προλήψεις καὶ ὁ φανατισμὸς εἶχον μεταβάλλει τὰς μονὰς εἰς ἱεροξεταστήρια, ἢ δὲ διακτορὰ εἶχον ἐγκαθιδρυθῆ ἐπισήμως ἐντὸς τῶν κελλιῶν τῶν μονῶν, μεταβαλοῦσα πολλοὺς ἱεροὺς τόπους εἰς καταγῶγια. Ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὅμως καὶ κατὰ τὴν τριγωνοειδή ἀκόμη βαρβαρότητα τῶν πρώτων ἀσκητῶν, ὁ ἱερὸς τόπος ἔμεινεν ἀμίαντος καὶ τὸ μοναστικὸν σύστημα διετηρήθη ὡς πρὸ δέκα αἰῶνων, σήμερον δ' ἀκόμη εὐρίσκει τις τὸν βυζαντινὸν βίον ἀνέπαφον ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῆς ῥοῆς τῶν αἰῶνων καὶ τῆς καταστροφῆς. Οὐτὲ θέλω, οὐτὲ ἐνδιαφέρομαι νὰ ἐξε-

Καθ' ὅλην τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει διαμονήν μου ἐπισκεπτόμενος μονὰς, φιλοξενούμενος ἐν κελλίῳ μοναχῶν, κατερχόμενος τὴν νύκτα διὰ τῶν σκοτεινῶν διαδρόμων εἰς τὴν αὐλήν, ἔνθα μελανηφόροι μοναχοὶ διωλίσθηον ὡς σκιαὶ ἔμπροσθέν μου κρατοῦντες λαμπάδας, ἢ ἤκουον τοῦ πορτάρη τὸ κρόταλον ἤχου ἐν τῇ θύρᾳ μου καὶ ἀγγέλλον μοι τὸν καιρὸν τῆς προσευχῆς, ἢ εἰσηρχόμενον ἐντὸς τῶν ἡμιφωτιστῶν ναῶν, πάντοτε ἐφερόμην διὰ τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους, καθ' οὓς ὁ Χριστιανισμὸς κατα πρῶτον διεδίδετο ἐν Ἑλλάδι καὶ κρούα οἱ καταδιωκόμενοι Χριστιανοὶ ἐτέλουν τὰς μυσταγωγίας των.

Ἄλλοτε πάλιν, ὅτε μεγάλα θρησκευτικὰ ἔορτα ἐτελοῦντο καὶ ὁ ναὸς ἐπληροῦτο φωτὸς καὶ ἑκατοντάδες μοναχῶν ἐπλήρουν τοὺς θόλους αὐτοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς περιεβάλλοντο τὰ ἀρχαῖα βυζαντινὰ ἄμφια καὶ οἱ κώδωνες ἤχουν μελωδικῶς, ὅλα ταῦτα μοὶ παρίσταντο ὡς ἀντανάγκαις ἄλ-

λων χρόνων, ὅτε ἡ θρησκεία ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ λάμπει ἐξεθάμβου τοὺς πανταχόθεν τῆς γῆς ἀφικνούμενους εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου. Οὐδὲ ἠσθάνθη ἄλλοτε τόσον ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βυζαντινῶν χρονικῶν, ὅσον ἐν ταῖς μοναῖς ἐκείναις τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὅπου ἀληθῶς ἀνέπνεον ἀποθησαυρισθέντα αἶρα παλαιῶν χρόνων καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐβλεπον ὡς ἐκ θαύματος ἀναστηλούμενον τὸν καταρρέσαντα βυζαντινὸν βίον.

Ἐν Καρυαῖς ὁμοίως δὲν διακρίνει τις σαφῶς τὴν μοναστικὴν ταύτην φυσιογνωμίαν. Ἐν τῇ κόμῃ εὐρίσκει τὸν σημερινὸν βίον μεθ' ὅλων αὐτοῦ τῶν απαιτήσεων καὶ μὲ σχετικὴν ἀκόμη πολυτέλειαν, ἀνάμυστον ἴσως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ μοναστικοῦ βίου, ὅστις ἔχει ὡς βᾶσιν τὴν ἐθελουσίαν καὶ τὴν ἀκτημοσύνην. Ἡ πολυτέλεια αὕτη καὶ ἡ εὐμάθεια εὐρίσκονται ὅχι τόσον εἰς τὰ πανδοχεῖα, ὅσον εἰς τὰ κοινάκια, ὡς λέγονται αἱ οἰκίαι τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων μονῶν. Τὰ πανδοχεῖα εἶνε χειρότερα καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐλληνικῶν χενίων. Εἰς ἐν τούτων, ἐνθα κατέλυσα, — καὶ ἦτο τὸ ἄριστον —

μετεβλήθη εἰς ἀκροβάτην, ὅπως ἀνέλθω τὴν ἀνεμόσκαλαν, ἣτις ἔφερε πρὸς τὸν μικρὸν μου θάλαμον, σινοικῶν μετὰ τινος πλανοδίου ἱεροφάλτου ἔχοντος ἄλλειμμα μὲν μύστακος, περισσεύμα δὲ ρινόε, ἣτις πλειστάκις τὴν νύκτα ἐξαιμιζομένη μὲ ἕκαμνε νὰ πιθῶ ἀπὸ τῆς κλίνης, ὡς νὰ ἤκουον ἠχοῦσαν τὴν σάλπιγγα τῆς δευτέρας παρουσίας. Τὴν ἡμέραν πάλιν, ὅτε ἐξήτουν ἡσυχίαν ἐκ μακρῶν ἐκδρομῶν, ἠναγκαζόμεν νὰ ἀκούω ὅλα τὰ πα. βοῶ. γὰρ δὴ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς, διότι ὁ σύνοικός μου διαρκῶς ἐξήσκειτο εἰς τὴν κυρίως τέχνην, ἐνθ' ὡς ἱατρο-

φιλόσοφος οὐχὶ σπανίως προσεπάθει νὰ μὲ εἰσαγάγῃ καὶ εἰς τὰ ἀνεξιχνίαστα μυστήρια κιτρινωποῦ τινος ῥευστοῦ, θεραπεύοντος διὰ τῆς ἐπιχρίσεως καὶ τινῶν καθαραιστικῶν σχημάτων τὸ ερυσίπελας. Τοιοῦτου εἶδους συνοικήσεις δὲν εἶνε σπάνιαι ἐν τοῖς πανδοχείοις τῶν Καρυῶν, καὶ ἂν δὲν προτιμᾷ τις τὴν υπαίθριον διαμονὴν ὀφείλει νὰ ὑφίσταται πάσας τὰς ἰδιοτροπίας τῶν ἀξέστων συνοίκων του.

ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΩΝ

Ἐννοεῖται ὅτι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐν γένει κατάστασιν τοῦ πανδοχείου εὐρίσκεται καὶ ἡ ὑπηρεσία του. Ὑπερῆτα ἀκάθαρτοι μὲ οἰθαλέας ρίνας περιφέρουσι ῥάκη καὶ ἀπειλοῦσιν ἐπιδημίας. Εἰσέρχονται ἵνα καθαρίσωσι τὸ δωμάτιόν σας, καὶ χωρὶς νὰ σας ἐρωτήσωσιν ἀνασκαλεύουσιν τὰ χροστία σας, φυλλομετροῦν τὰ βιβλία, ζητοῦν διαφόρους πληροφορίας, ζῶουν τὴν ρίνα των καὶ κάθηται οἰκειότατα ἐπὶ τῆς κλίνης σας.

Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν καταρθῶναι ἐν τούτοις νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσιν. ἂν τῷ ἐπισκέπτῃ ἐμποιεῖ ἡ κόμη τῶν Καρυῶν, ἂν μάλιστα φιλόξενος μοναχὸς παράσχῃ εἰς τὰς ὥραίαις ἐκείνας

ἐπαύλει τὴν φιλοξενίαν του. Τὰ οἰκήματα ταῦτα ἔχουσι πάσας τὰς ἀναπαύσεις κατοικιῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων. Εὐρεῖς θλάμους, εὐστάτους κήπους, ἀναπαυτικὰ ἀνάκλινα καὶ καθαρίους ὑποτακτικούς, ἐτοίμους εἰς τὴν πρώτην κρούσιν τῶν παλαμῶν σας νὰ παρουσιάσωσι τὸ γλυκό, τὸν καφὲν καὶ τὸ τοιμπούκι. Τὰς ἄλλας οἰκίας, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὰς μονὰς, ἐνοικιάζουσι παρ' αὐτῶν ἀνεξάρτητοι μοναχοὶ καὶ μεταβάλλουσι ταύτας εἰς ἐργαστήρια, παντοπωλεῖα, μυστοπωλεῖα καὶ χαλκεῖα, οὗτω δὲ ἡ κόμη προσλαμβάνει ἐν μέρει ὄψιν βιομηχανικῆς καὶ ἐμπο-

ρικῆς κωμοπόλεως, ἀνάρμοστον τῷ μοναχικῷ βίῳ. Τοῦτο ἐπιτρέπει αὐτὸ τὸ πολίτευμα, διότι κατὰ τι κεφάλαιον τοῦ τυπικοῦ, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Γεδεών, «τὴν λυύραν τῶν Καρυῶν, φασιν, ἀντὶ λυύρας ἐμπόριον γενέσθαι, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἀπηγορευμένα τοῖς μοναχοῖς πιπράσκεισθαι ἐν αὐτῇ».

Ἀληθῶς τὸ ἐμπόριον σήμερον ἐν Καρυαῖς εἶνε τόσον μέγα, ὥστε καταστήματα Μακεδόνων ἐμπόρων πωλοῦσι πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμήσῃ τις, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ καμπανίτης οὐχὶ σπανίως πληροῖ τὰ μοναχικὰ κύπελλα καὶ ἰδίως τῶν ἰδιορρήθμων ζώντων μοναχῶν, τῶν ὁποίων ὁ βίος δὲν ἔχει πλέον τὴν πενιχρότητα καὶ τὴν ἀφάνειαν τῶν ἀναχωρητῶν τῆς Νιτρίας.

(Ἐπειτα συνέχεται)

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΒΟΤΑΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Κυτταρικὴ Πολιτεία.

Δ'.

Μονοκύτταρα φυτά. — Καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐν τῇ κυτταρικῇ πολιτείᾳ. — Ἐπιδερμικὸς ἰστός. — Θεμελιώδης ἰστός. — Μεταγωγικὸς ἰστός. — Ἀκοθῆκευσις οὐσιῶν. — Παραγωγικοὶ ἰστοί. — Ἀνανέωσις ἐν τῇ κυτταρικῇ πολιτείᾳ.

Ὅπως ὑπάρχουτιν ἄγριαι μέλισσαι, αἵτινες δὲν συνέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν κυψέλην, ὅπως ὑπάρχουσι ἄνθρωποι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, ἄνευ κοινωνικῶν δεσμῶν, οἵτινες περιφέρονται εἰς τὰ παρθένα δάση, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ φυτικὰ κύτταρα, τὰ ὁποῖα καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον ζῶσι μεμονωμένα. Τὰ κύτταρα ταῦτα ἐκτελοῦσιν ὁμοιοτρόπως ἀπάσας τῆς ζωῆς τὰς ἐργασίας. Ταῦτά εἰσι βεβαίως λίαν ἀρχαῖα καὶ οὐδεμιᾶς τελειοποιήσεως ἐπιδεικτικά. Ὁ γόνος αὐτῶν δὲν μένει ἐν συνεταιρικῷ δεσμῷ, ἀλλὰ μερίζεται εἰς μεμονωμένα ὄντα. Τοιαῦτα φυτά, ἅτινα καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον συνίστανται ἀπὸ ἀπλᾶ κύτταρα, ὀνομάζομεν φυτὰ μονοκύτταρα, καὶ ταῦτα εὐρίσκομεν ἐν ταῖς ἀτελεστάταις μορφαῖς τοῦ μικροσκοπικοῦ κόσμου, εἰς τὰ φύκη καὶ τοὺς μύκητας. Τὸ πράσινον ἐπικάλυμμα, τὸ ὁποῖον πρασινίζει τὰς πέτρας καὶ τὰ στελέχη τῶν δένδρων, φαίνεται ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον συγκεϊμένον ἀπὸ ἀναρίθμητα πράσινα σφαιρικά κύτταρα. Ὁ φαίδς ἀρδὸς ὁ ἐπιπλέων ἐπὶ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων, ὁ ὑποστάθμων μύκης ὁ προκαλῶν τὴν ζύμωσιν, τὰ βακτηρίδια τὰ προκαλοῦντα τὴν σήψιν, εἶναι τοιαῦτα μονοκύτταρα φυτά.

Γενικῶς ὅμως τὸ φυτικὸν κύτταρον, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, εἶναι κοινωνικὸν ὄν, τὸ ὁποῖον ἐκπληροῖ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν του μόνον ὡς μέλος πολιτείας. Εἰς τὰ πλεῖστα φυτὰ ἀπὸ τοῦ βρόου

μέχρι τῆς δρυὸς συνυπάρχει ἀναρίθμητον ποσὸν κυττάρων, ἅτινα ἀποτελοῦσι μίαν ὀργανισμένην πολιτείαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κυττάρων μικροῦ τινος ποώδους φυτοῦ δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὸς κατοίκους τῆς πολυπληθεστερᾶς πολιτείας. Ὑπελόγησαν ὅτι εἰς ἐν γεώμηλον πέντε ἑκατοστῶν διαμέτρου ὑπάρχουσι τοῦλάχιστον δέκα ἑκατομμύρια κύτταρα, εἰς μίαν δὲ ἐρυθρελάτην ὕψους εἰκοσιπέντε μέτρων καὶ 1)4 διμέτρου, τῆς ὁποίας ἕνεκα τοῦ ἰσομόρφου ἐσωτερικοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς, σχεδὸν ἀκριβῶς δύναται νὰ ὑπολογισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν κυττάρων, ὑπάρχουσι πλέον τῶν ἑκατὸν δισεκατομμυρίων.

Ὁ νόμος, ὅστις διέπει καὶ συνδέει τὰ κύτταρα πρὸς ἓνα κοινωνικὸν ὀργανισμόν, εἶναι ὁ αὐτός, ὁποῖος παρκτηρεῖται καὶ εἰς τὴν πολιτείαν τῶν ἀνθρώπων — ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας. Ἐν ἑκάστῳ κύτταρον ἔχει τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ ζωὴν καὶ διατρέχει τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ στάδιον τῆς ἀναπτύξεως, δὲν ἀναλαμβάνει ἄλλην ζωικὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ περιορίζει τὸν κύκλον τῆς ἐργασίας του, ὅπως ἐν σμικροτάτῃ περιφερείᾳ ἀποκτήσῃ τὴν μεγαλειτέραν τελειότητα. Εἰς τὸν κύκλον τοῦτον δὲν ἐργάζεται μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἄλλα κύτταρα. Ἐκείναι αἱ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖαι οὐσίαι, ἅς δὲν δύναται μόνον του νὰ προμηθεύηται, προσφέρονται αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων κυττάρων. Καταμερίζονται ἐπομένως αἱ διάφοροι ἐργασίαι εἰς τὰ διάφορα κύτταρα οὕτως, ὥστε τὰ μὲν ταύτην, τὰ δὲ ἐκείνην τὴν ἐργασίαν ἔχουσι ὡς κυρίαν ἀποστολήν, ὡς ἰδιαιτέραν αὐτῶν λειτουργίαν. Τοιοῦτοτρόπως τὰ κύτταρα τῆς πολιτείας ταύτης κατατάσσονται εἰς διαφόρους κύκλους ἐνεργείας, τρόπον τινὰ εἰς διαφόρους τάξεις, αἵτινες ἀλληλοβοηθούμεναι ἐργάζονται. Ἐκάστη ζῆ χάριν τοῦ ὅλου καὶ ἡ ὅλομέλεια ὑπὲρ τῆς μιᾶς. Ὅσον ἐντελέστερα διεξάγεται ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας, τόσον καλλίτερα δύναται ἑκάστον κύτταρον νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ κατασταθῇ χρησιμώτερον ὅσον τελειότεραι εἶναι τῆς ἐργασίας αἱ πράξεις, τόσον ποικιλώτερα καὶ μᾶλλον ἐξείρετα εἶναι τὰ προϊόντα αὐτῶν ὅσον ἐντελέστερον εἶναι ὀργανισμένη ἡ κυτταρικὴ πολιτεία, τόσον ὑψηλοτέραν θέσιν καταλαμβάνει τὸ φυτὸν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου.

Ὅπως ἐν τῇ κυψέλῃ ἄπαται αἱ μέλισσαι εἶναι μὲν πολῖται τῆς μικρᾶς πολιτείας, λαμβάνουσι ὅμως διάφορον μέρος πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ ὅλου, οὕτω καὶ τὰ κύτταρα ἐν τῇ κυτταρικῇ τοῦ φυτοῦ πολιτείᾳ τὰ μὲν εἶναι ἐργατικά, ὡς εἶναι καὶ ἐργατικαὶ μέλισσαι, τὰ δὲ ὡς γεννητικά ὄντα, προωρισμένα διὰ τὴν διαίωσιν τοῦ εἶδους, καθὼς εἶναι ἡ βασιλισσα καὶ οἱ κηφῆνες πρὸς καταρτισμὸν νέας κυψέλης.

Ἐν τῷ φυτῷ τὰ κύτταρα, ἅτινα ἔχουσι δια-